

Amikor a győztes trónra ül

A világbajnoki döntők érdekességei és rekordjai

● Minden világbajnokságról leginkább a döntő, annak góljai és más történései, illetve a trófea felemelésének pillanata marad meg az emlékezetben. A vébétornák utolsó meccse az ékszer a koronán, a hab a tortán – feltéve, ha az a mérkőzés igazságos körülmények között zajlik le, hiszen vannak egykori csapatok, melyeknek tagjai legendákat tudnának mesélni arról, hogyan vagy miért veszítették el a vb-döntőt (Magyarország vagy Hollandia ebbe a „kategóriába” tartozik). Azonban ma nem a legendákkal, hanem tényekkel, a Hajdu B. István által említett „focivalósággal” foglalkozunk a döntőket illetően.

KATONA ZOLTÁN

Győztesek és vesztesek

A legtöbb döntőt a brazilok nyerték meg, ötszörös világbajnokok (kétszer voltak ezüstérmesek), a legtöbbet pedig a németek veszítették el (négyet), igaz, ők nyertek is négyet, akárcsak az olaszok (kettőt veszítettek). Uruguay kétszeres világbajnok veszített döntő nélkül, Franciaország kettőt (egyszer vesztes volt), Anglia és Spanyolország pedig egyet-egyet nyert meg. Argentína két döntőt nyert és kettőt veszített, a számára örök nagy rivális Hollandia pedig ebből a szempontból a legrosszabb helyzetben van, hiszen háromszor jutott fi náléba (1974, 1978 és 2010), de mindegyiket elveszítette.

Amikor a házigazda nyer

1930-ban az első vébét a rendező Uruguay nyerte, az pedig elég gyakran előfordul, hogy a házigazda ország „végigmegy” a mezőnyön és a döntőt is megnyeri. Sokszor előjön az a kérdés, hogy mennyire tolják meg a rendező ország szekerét játékezői döntésekkel, ebből a szempontból mindig vannak viták, de tény az, hogy 1934-ben Olaszország, 1966-ban Anglia, 1974-ben Nyugat-Németország, 1978-ban Argentína és 1998-ban Franciaország tudott győzni házigazdaként.

Azóta nem volt olyan, hogy a házigazda döntőbe jusson, pedig 2006-ban Németországnak, 2014-ben Brazíliának is megvolt az esélye erre: a németeket az olaszok ejtették ki, a brazilokat pedig a németek az emlékezetes „Belo Horizonte-i mérszárlás” (még ma is hihetetlen az a 7-1 az elődöntőben!) során. Idén ez biztosan nem történhet meg, Katar a második olyan házigazda Dél-Afrika (2010) után, amely már a csoportkörben elbúcsúzott, ahogy Hajdu B. István fogalmazott még a véb nyitómeccsén, az Ecuador elleni 0-2-es találkozó második góljánál: „Kattarral szembejött a focivalóság”.

Amikor a házigazda veszít

Jóval kevesebb azoknak a döntőknek a száma, amelyekben a házigazdák

ugyan elvergődtek az utolsó meccsig, de ott kénytelenek voltak fejet hajtani ellenfelük előtt. 1950-ben nem klasszikus döntőt játszottak, hanem négyes körmérkőzést, ám ennek utolsó meccse, a Brazília–Uruguay összecsapás előtt úgy állt ez a két csapat, hogy a találkozó finálénak is beillett. Bár vezettek a brazilok,

Franz Beckenbauer volt az első labdarúgó, aki csapatkapitányként felemelhette az (akkor) új Világkupát (NSZK–Hollandia 2-1, 1974)

2-1-re Uruguay győzött a Maracanában, nemzeti tragédiát okozva ezzel Brazíliának. 1958-ban a braziloknak először sikerült világbajnokságot nyerniük, Svédországban a házigazdát verték meg 5-2-re, ennyi gól azóta sem esett egy finálénban.

A duplázók és az egyetlen triplázó

Kevés olyan futballista van a vébédöntők történetében, akik két fi náléban is be tudtak találni, illetve egyetlen olyan akad, aki egy döntőben három gólt lőtt – utóbbi az angol Geoff Hurst, aki 1966-ban a németek felett a Wembleyben aratott 4-2-es győzelem négy találatából hármat jegyzett, igaz, a harmadikat (neki a másodikikat) máig vitatják – az viszont tény, hogy az akkori játékezők megadták, még ha annyi legenda is kapcsolódik a körülményekhez.

A brazil Ronaldo ünnepel a németeknek lőtt gólja után, frizurája azóta is etalon (Brazília–Németország 2-0, 2002)

◀ FOTÓK FORRÁSA: FIFA.COM

A vébék történetében négy olyan futballista van, akik több döntőben is gólt lőttek. Ez legelőször a brazil Vavának (eredeti nevén Edvaldo Izidio Neto) sikerült, aki a svédek elleni említett fi náléban kettőt szerzett, majd négy évvel később, a Chilében meg-

Amikor a tizenegyesek döntöttek

A vébék történetének első tizenegyespárbaját 1982-ben, a Franciaország–NSZK elődöntőn vívták, akkor a németeknek jött ki a lépés, más kérdés, hogy a finálét elbukták az olaszok ellen. Megfigyelhető egy olyan vonal is azóta, hogy aki nehezen, hosszabbítás vagy tizenegyespárbaj után jut a döntőbe, az elveszíti azt – ilyen volt az említett németek mellett Brazília esete 1998-ban, de Argentína 2014-ben, Horvátország 2018-ban élhette át ugyanezt. Igaz ennek az ellenkezője is, hiszen 1990-ben a németek az angolokat verték tizenegyesekkel, és a döntőben is diadalmaskodtak, vagy az olaszok, akik 2006-ban hosszabbításban ütötték ki a házigazda németeket, és a finálét is hozták – tizenegyesekkel.

A berlini francia–olasz csata a világbajnoki döntők második tizenegyespárbaját hozta, amelyben egyedül Trézeguet hibázott (kapufát lőtt), de az a döntő Zinedine Zidane-ról és Marco Materazziról híresült el. Miután mindketten gólt szereztek az első féldőben (Zidane tizenegyeset „panenkázott” Buffonnak, Materazzi pedig szöglet után fejelet Barthez kapujába), a találkozó hosszabbításában a francia sztár egy beszólás után mellbe fejelet az olaszt. Kiállították, a hátralevő tíz percben és a tizenegyespárbajban nem lehetett ott a pályán... Az első olyan finálé, amelyben tizenegyesek döntöttek, 1994-ben volt Los Ange-

lesben, az olaszok azt elveszítették a brazilokkal szemben, a döntő játékezője a magyar Puhl Sándor volt.

A kupa, amelyből kettő volt

Az 1930-ban, az első világbajnokságra elkészített kupát a házigazdák tartották meg négy évig, majd Olaszország kétszer nyerte meg, a háború után megint az uruguayiak, a németek, a brazilok (kétszer) és az angolok győztek. Az eredeti kiírás szerint ezt a trófeát az a csapat végleg megtarthatta, amelyik háromszor elhódítja – ez Brazíliának sikerült 1970-ben Mexikóvárosban, a Pelé, Jairzinho, Gerson, Carlos Alberto, Clodoaldo, Evaristo nevei által fémjelzett csapat harmadik alkalommal lett akkor világbajnok, így a kupát örökre elvihették, a FIFA pedig újat készített. A régi, Jules Rimet-ről elnevezett (eredeti neve Victory, vagyis Győzelem volt) kupát 1983-ban ellopták Brazíliában, azóta sem került elő. A hivatalos nevén FIFA World Cup Trophy-nak hívott új kupa 36 centi magas, sztingramnyi pontossággal 5 kilogramm, készítője az olasz Silvio Gazzaniga szobrászművész, anyaga 18 karátos arany. Ma már csak a vébék nyitómeccsén és a döntőn van a pálya mellett, a vébék közötti időszakban Zürichben őrzik, a győztesek csak másolatot vihetnek el. A döntő végén mindig a győztes csapat kapitánya emelheti fel először, de csak akkor, ha pályán volt – emiatt történt meg 1998-ban az, hogy Laurent Blanc helyett (az elődöntőben megkapta a második sárga lapját, emiatt nem játszhatott) Didier Deschamps vehette át ezt a kupát. A trófeát legelőször Franz Beckenbauer emelhette a magasba 1974-ben a müncheni olimpiai stadionban, legutóbb, 2018-ban Moszkvában pedig a francia csapatkapitány, Hugo Lloris.

Vasárnap vajon ki fogja felemelni?

Roberto Baggio a kapu fölé lő az első tizenegyespárbajban eldöntőben (Brazília–Olaszország 0-0, tizenegyesekkel 3-2, 1994)